

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

ПСИХОЛОГІЯ КРЕАТИВНОСТІ

ЕЛЕКТРОННІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до самостійної роботи
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 053 «Психологія»

ОДЕСА
ОНУ
2024

УДК 159.922.01
П863

Укладач:

А. Х. Гудімова, доктор філософії зі спеціальності 053 Психологія, доцент кафедри соціальної психології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Рецензенти:

О. І. Кононенко, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної психології факультету психології та соціальної роботи Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

Е. М. Псядло, доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної та клінічної психології факультету психології та соціальної роботи Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

*Рекомендовано вченою радою факультету
психології та соціальної роботи ОНУ імені І. І. Мечникова.
Протокол № 1 від 13 вересня 2023 р.*

П863 **Психологія** креативності [Електронний ресурс] : електрон. метод. рек. до самост. роб. для здобув. другого (магістер.) рівня вищ. освіти спец. 053 «Психологія» / уклад. А. Х. Гудімова. – Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2024. – 25 с. – 0,8 МБ.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 053 «Психологія» містять передмову, зміст самостійної роботи з дисципліни, питання для самоконтролю знань, завдання, список літератури для роботи з першоджерелами.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи допоможуть у засвоєнні теоретичних знань у сфері психології креативності у різних типах діяльності, розрахований на здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 053 «Психологія», аспірантів, викладачів та всіх тих, хто вивчає психологію користувачів соціальних мереж та мережі Інтернет в цілому.

УДК 159.922.01

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.	
Психологія креативності як наука: загальні засади	5
Тема 1. Творчість як біологічний та соціальний феномен	5
Тема 2. Інтелект як творчість	8
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.	
Процесуально-особистісний аспект креативності	11
Тема 3. Творчий потенціал і психічне здоров'я	11
Тема 4. Сензитивні періоди в розвитку творчості у різних галузях людської культури	14
Тема 5. Психологічні особливості творчої особистості	17
Тема 6. Методи розвитку креативності особистості	19
ЛІТЕРАТУРА	22

ПЕРЕДМОВА

Дисципліна «Кіберпсихологія» є вибірковою дисципліною в освітній програмі підготовки фахівців за спеціальністю 053 «Психологія». Навчальна дисципліна вивчає психологічні процеси, стани та закономірності роботи психіки людини як суб'єкта творчої діяльності.

Завдання дисципліни:

- вивчення психологічних та психофізіологічних основ креативності, як складової творчого процесу;
- вивчення психологічного базису творчого процесу;
- вивчення психологічних особливостей творця як особистості, суб'єкта праці та індивідуальності;
- вивчення індивідуально-психологічних особливостей креативних осіб;
- вивчення психологічної специфіки креативності у різних видах творчої діяльності;
- вивчення методів дослідження креативної особистості.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- предмет та завдання психології креативності;
- міждисциплінарний зв'язок психології креативності;
- класифікацію видів та типів креативності;
- зв'язок креативності з інтелектом;
- загальну характеристику та структуру творчої діяльності;
- психологічні особливості творчої особистості;
- психологічні відмінності різних видів творчої діяльності;
- соціально-психологічні умови прояву креативності,

вміти:

- аналізувати інформацію стосовно креативного аспекту творчої діяльності різного спрямування;

- використовувати власний творчий потенціал у навчально-науковій діяльності;
- здійснювати психологічну оцінку креативної особистості;
- первинно діагностувати креативність особистості у конкретному виді творчої діяльності;
- аналізувати прояви різних видів та типів креативності у діяльності;
- застосовувати набуті знання у професійних ситуаціях у процесі спілкування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Психологія креативності як наука: загальні засади

Тема 1. Творчість як біологічний та соціальний феномен

Мета: вивчення основних аспектів творчості, її біологічного базису, впливу соціального середовища та взаємодії цих чинників.

Методичні вказівки: при виконанні завдання здобувачам необхідно звернути увагу на взаємозв'язок між мозковою діяльністю, генетикою та творчістю. Дослідити, які біологічні механізми відіграють роль у виникненні та розвитку творчого мислення.

Важливим моментом є вплив соціального оточення, культурних уявлень та історичного контексту на прояв творчості. Здобувачам необхідно дослідити, які фактори сприяють або гальмують розвиток творчих здібностей.

Взаємодія біологічних процесів та соціальних умов формує індивідуальний творчий потенціал, у зв'язку з чим є необхідність визначити, чи можуть ці аспекти протистояти одне одному, чи навпаки, сприяти взаємозбагаченню.

Термінологічний тезаурус: творчість, біологічні корені творчості, нейромеханізми творчості, соціокультурний контекст, інновації, творчий потенціал, соціальний вплив.

Питання для самоконтролю

1. Що таке творчість?
2. Які основні підходи до вивчення природи творчості?
3. Які біологічні фактори впливають на творчість?
4. Які соціальні фактори впливають на творчість?
5. Які приклади творчості в різних сферах діяльності ви знаєте?
6. Розкажіть про роль творчості в житті людини та суспільства.
7. Як можна розвивати творчі здібності людини?
8. Які види творчості ви знаєте?
9. Які характеристики відрізняють творчу особистість?
10. Які умови необхідні для розвитку творчості?
11. Які перешкоди можуть виникати на шляху розвитку творчості?

Завдання: підготувати реферат з теми.

Реферат – детальний теоретичний огляд обраної теми, представлений у вигляді доповіді з дотриманням структури.

Для успішного представлення теми у вигляді реферату необхідно дотримуватися наступних рекомендацій:

- Опрацювати літературні джерела з теми.
- Скласти план реферату.
- Систематизувати опрацьований матеріал відповідно до плану.
- Надати власний критичний аналіз та зробити висновки.
- Оформити реферат за наступною структурою: титульний аркуш, зміст, вступ, основний зміст, висновки, список використаних джерел, додатки (за наявності).

На титульному аркуші повинні бути зазначенні: назва ЗВО, факультету та кафедри, на якій виконано роботу, прізвище, ім'я та по батькові студента, курс і

група, назва і вид роботи (реферат), дані викладача, місто і рік виконання роботи.

Зміст повинен містити перелік всіх без винятку заголовків роботи із зазначенням сторінок.

У вступі повинно бути висвітлене обґрунтування вибору теми, зокрема: актуальність, сучасні підходи до розв'язання проблеми; наявність різних точок зору; мета і значущість теми.

У основному змісті повинно бути висвітлено: сутність проблеми або виклад об'єктивних наукових відомостей; критичний огляд літератури; висновки.

У списку використаних джерел повинен бути наданий перелік використаної літератури в алфавітному порядку з повним бібліографічним описом джерел та нумерацією. При цьому в нього включається лише та література, на яку було зроблено посилання в тексті або витримки, з якої вони цитувалися. Список використаних джерел має бути оформлений згідно з ДСТУ 8302:2015.

У додатки включається другорядний матеріал, наприклад, анкети, великі схеми, таблиці тощо.

- Обсяг реферату – 15–20 сторінок формату А4.
- Шрифт Times New Roman, кегль 14, міжстроковий інтервал – 1,5, всі поля – 2 см.

Рекомендована література

1. Березова Л. Аналіз психологічних підходів до проблеми творчого мислення. Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти, 2015, 1(2), 3–7.
2. Максименко С. Д. Генетико-креативний підхід: діяльнісне опосередкування особистісного розвитку : монографія. К. : Вид-во Людмила, 2021. 524 с.
3. Павленко В. В. Креативність: сутнісна характеристика поняття. Креативна педагогіка, 2016, 11, 120–131.

4. Росквас І. А. Соціальні та природні фактори розвитку творчої індивідуальності майбутніх кваліфікованих робітників. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах, 2016, 48, 411–417.
5. Шандрук С. К. Психологія професійних творчих здібностей. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. 358 с.
6. Шандрук С. Творчість як употужнення здібностей особистості. Психологія і суспільство, 2015, 3 (61), 86–91.
7. Яланська С. П. Психологія творчості : навч. посіб. 2-е вид., допов. Полтава: Сімон, 2018. 182 с.

Тема 2. Інтелект як творчість

Мета: ознайомлення зі співвідношенням інтелекту та творчості, розгляд основних підходів до вивчення цього питання, а також факторів, що впливають на їх взаємодію.

Методичні вказівки: здобувачам необхідно звернути увагу на розкриття сутності інтелекту як одного з проявів людської творчості; на зв'язок між різними типами інтелекту та різними формами творчості; які інтелектуальні здібності сприяють розвитку творчого мислення.

Здобувачам при вивченні теми необхідно зробити акцент на понятті «творчий інтелект», що є специфічною формою інтелекту, яка спрямована на генерацію нових ідей та розв'язання нетривіальних завдань. Цікавим аспектом є взаємовідношення психологічних та нейробіологічних механізмів, що лежать в основі інтелекту та творчості, зокрема, роль різних мозкових структур у процесах генерації нових ідей та рішень.

Термінологічний тезаурус: інтелект, творчість, інтелектуальні здібності, творчий інтелект, новаторство, нейробіологічні механізми, творчий потенціал.

Питання для самоконтролю

1. Які характеристики інтелектуальних здібностей сприяють розвитку творчого мислення?
2. В чому полягає зв'язок між інтелектом та творчістю? Які аспекти інтелекту можуть сприяти формуванню творчого потенціалу?
3. Як визначається поняття «творчий інтелект»? Які основні риси характеризують цей вид інтелекту?
4. Які психологічні фактори впливають на процес творчого творення у контексті інтелекту?
5. Які мозкові механізми можуть бути пов'язані з інтелектуальною творчістю? Як вони впливають на здатність до інноваційного мислення?
6. Які спільні риси між інтелектом та творчістю можна виділити, або чи є вони різними аспектами людської природи?
7. Чому інтелект можна розглядати як один із виявів творчого потенціалу людини?

Завдання: підготувати доповідь з теми.

Для успішного представлення теми в усній формі у вигляді *доповіді* на занятті необхідно дотримуватися наступних рекомендацій:

- Підготовку доповіді необхідно починати заздалегідь: вивчити літературу з теми, скласти план, продумати структуру та підібрати приклади.
- Структура повинна мати такі елементи: вступ, основна частина та висновки.

У вступі необхідно обґрунтувати обрану тему доповіді, вказати актуальність проблеми та значення, зазначити мету доповіді, викласти історію питання.

В основній частині важливим є подання характеристики висвітленої проблеми та надати детальний і послідовний аналіз.

Висновки мають бути чіткими, лаконічними. Загальноприйнятим є повторення основної думки задля акцентування обраної теми, а у кінці підсумувати найбільш важливі положення.

- Час виступу обмежений – до 7 хвилин.

Рекомендована література

1. Березова Л. Аналіз психологічних підходів до проблеми творчого мислення. Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти, 2015, 1(2), 3–7.
2. Максименко С. Д. Генетико-креативний підхід: діяльнісне опосередкування особистісного розвитку : монографія. К. : Вид-во Людмила, 2021. 524 с.
3. Скакун Н. С. Психологічна природа творчого інтелекту. Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки, 2017, 79 (1), 79–82.
4. Холковська І. Л., Віняр Н. О. Креативність як предмет психолого-педагогічних досліджень. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія, 2016, 48, 167–174.
5. Шандрук С. К. Психологія професійних творчих здібностей. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. 358 с.
6. Шандрук С. Творчість як употужнення здібностей особистості. Психологія і суспільство, 2015, 3 (61), 86–91.
7. Яланська С. П. Психологія творчості : навч. посіб. 2-е вид., допов. Полтава: Сімон, 2018. 182 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Процесуально-особистісний аспект креативності

Тема 3. Творчий потенціал і психічне здоров'я

Мета: розкриття важливості розвитку творчого потенціалу для підтримання психічного здоров'я та аналіз впливу психічного стану на прояв творчості.

Методичні вказівки: здобувачам необхідно звернути увагу на основні підходи до вивчення взаємозв'язку творчого потенціалу та психічного здоров'я; фактори, що впливають на взаємодію творчого потенціалу та психічного здоров'я; приклади взаємодії творчого потенціалу та психічного здоров'я в різних сферах діяльності.

Важливим аспектом вивчення даної теми є розгляд питання, які реакції на стрес можуть впливати на здатність до творчого мислення. Необхідно проаналізувати, як вміння керувати стресом може сприяти підтриманню психічного здоров'я та творчого потенціалу.

Термінологічний тезаурус: творчий потенціал, психічне здоров'я, творчість, стрес, психологічна робота, емоційна стійкість, самореалізація

Питання для самоконтролю

1. Які зв'язки існують між рівнем психічного здоров'я та проявом творчого потенціалу?
2. Які аспекти психічного здоров'я можуть позитивно впливати на творчість? Які, навпаки, можуть її гальмувати?
3. Як відбувається взаємодія між стресом і творчістю?
4. Чому важливо вміти ефективно керувати стресом для розвитку творчого потенціалу?
5. Які стратегії розвитку творчого потенціалу можуть сприяти підтриманню психічного здоров'я? Як вони впливають на самореалізацію особистості?

6. Яким чином психологічна робота над собою може покращити творчий потенціал? Дайте приклади практик, які допомагають у цьому.
7. Як психічне здоров'я може вплинути на здатність до інноваційного мислення та здійснення творчих вчинків?
8. Чому розвиток творчого потенціалу можна розглядати як один з аспектів підтримання психічного здоров'я?

Завдання: написання есе з теми.

Есе – це невеликий, але глибокодумний твір, що виражає особисті думки та переконання автора з певної теми.

Теми:

1. Роль творчого потенціалу в психічному здоров'ї людини.
2. Вплив творчої діяльності на психічне здоров'я.
3. Творчий потенціал як фактор адаптації людини до життя.
4. Творчий потенціал як засіб самореалізації людини.
5. Творчий потенціал як фактор успіху людини.
6. Тема за вибором здобувача

Для написання есе необхідно:

1. Обрати одну з запропонованих тем або сформулювати свою власну.
2. Проаналізувати наявну інформацію з даної теми, використовуючи літературу, веб-ресурси тощо.
3. Уважно обміркувати свої думки та переконання з обраної теми.
4. Написати есе, дотримуючись структури та правил написання есе.

Структура есе:

- Вступ: формулювання теми есе, постановка проблеми, виклад основних положень.
- Основна частина: обґрунтування основних положень, аналіз інформації, аргументація своїх думок та переконань.
- Висновок: підсумок викладених думок та переконань, формулювання висновків.
- Обсяг есе повинен становити не менше 1000 слів.

Рекомендована література

1. Бутенко Л. Л., Ігнатович О. Г., Швирка В. М. Структурно-логічні схеми. Таблиці. Опорні конспекти. Есе. Навчальні презентації: рекомендації до складання : метод. посіб. для студ. Старобільськ, 2015. 112 с.
2. Березова Л. Аналіз психологічних підходів до проблеми творчого мислення. Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти, 2015, 1(2), 3–7.
3. Максименко С. Д. Генетико-креативний підхід: діяльнісне опосередкування особистісного розвитку : монографія. К. : Вид-во Людмила, 2021. 524 с.
4. Скакун Н. С. Психологічна природа творчого інтелекту. Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки, 2017, 79 (1), 79–82.
5. Холковська І. Л., Віняр Н. О. Креативність як предмет психолого-педагогічних досліджень. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія, 2016, 48, 167–174.
6. Шандрук С. К. Психологія професійних творчих здібностей. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. 358 с.
7. Шандрук С. Творчість як употужнення здібностей особистості. Психологія і суспільство, 2015, 3 (61), 86–91.
8. Яланська С. П. Психологія творчості : навч. посіб. 2-е вид., допов. Полтава: Сімон, 2018. 182 с.
9. Gillam, T. Creative writing, literature, storytelling and mental health practice. Creativity, wellbeing and mental health practice, 2018, 101–116.
10. Le D. H., Cropley D. H., Gleaves D. H. Examining the relationship between mental health, creative thought, and optimism. The International Journal of Creativity and Problem Solving, 2015, 25(1), 5–21.

Тема 4. Сензитивні періоди в розвитку творчості у різних галузях

Мета: дослідження сензитивних періодів в розвитку творчості в різних галузях людської культури, вивчення їх впливу на формування та розвиток творчих здібностей у музиці, малюванні, літературі та інших сферах, а також розуміння важливості відповідного стимулювання в ці періоди.

Методичні вказівки: здобувачі мають звернути увагу на сутність сензитивних періодів у розвитку творчості, їх характеристики та значення. При вивченні даної теми важливим моментом є розуміння яким чином сензитивні періоди можуть впливати на розвиток творчості у різних галузях, таких як музика, живопис, література, хореографія тощо. Для більш глибокого розуміння розвитку творчих здібностей та їх протікання на різних вікових етапах рекомендовано ознайомитися з біографіями видатних митців, науковців, тобто провести аналіз конкретних випадків творчих особистостей, які розкрили свій потенціал і як це пов'язано з соціальними і біологічними факторами у сензитивні періоди. Доцільним є розглянути важливість підтримки, навчання та стимулювання талановитих особистостей в періоди їхньої творчої чутливості.

Термінологічний тезаурус: сензитивний період, розвиток особистості, критичні періоди, творчі здібності, стимулювання, талант, геніальність, культурні галузі, художня творчість, літературна творчість, наукова творчість.

Питання для самоконтролю

1. Що таке сензитивні періоди в контексті розвитку творчості?
2. Які галузі людської культури піддаються впливу сензитивних періодів?
3. Які теорії сензитивних періодів у розвитку творчості ви знаєте?
4. Як сензитивні періоди впливають на розвиток музичних здібностей?
5. Які відомі приклади художників, які розкрили свій талант завдяки сензитивним періодам?
6. Чому стимулювання творчих здібностей важливо під час сензитивних періодів?
7. Як сензитивні періоди можуть вплинути на літературну творчість?

8. Яким чином сензитивні періоди пов'язані з розвитком талановитості в танцювальній сфері?
9. Які фактори можуть змінити результативність сензитивних періодів у розвитку творчості?
10. Які наслідки може мати затримка в розвитку творчості в сензитивні періоди?

Завдання: підготувати презентацію з теми.

Презентація являє собою форму представлення матеріалу у вигляді наочних інформативних слайдів, які об'єднані тематикою та загальними принципами оформлення. Перевагою застосування презентацій є те, що поєднання різноманітних способів представлення інформації (текст, графічні елементи, таблиці, схеми тощо) значно підвищує повноту її сприйняття, а також дозволяє засвоїти матеріал за допомогою асоціацій.

Для успішного представлення теми в усній формі за допомогою презентації на занятті необхідно дотримуватися наступних рекомендацій:

- Підготовку презентації необхідно починати заздалегідь: вивчити літературу з теми, скласти план, продумати структуру.
- Структура повинна мати такі елементи: титульний слайд, вступ, основна частина, висновки та список використаних джерел.

На титульному слайді необхідно вказати назву закладу вищої освіти, факультету, тему презентації, прізвище та ініціали здобувача, курс, групу.

У вступі необхідно обґрунтувати обрану тему, вказати актуальність проблеми та значення, зазначити мету доповіді, викласти сутність питання.

В основній частині важливим є виклад змісту в єдності тексту, ілюстрацій та інших засобів графічної візуалізації інформації.

Висновки мають бути чіткими, лаконічними. Загальноприйнятим є повторення основної думки задля акцентування обраної теми, а у кінці підсумувати найбільш важливі положення.

Необхідним є вказати джерела цитування як тексту, так і ілюстрацій.

- Кількість слайдів 15–20.

- Час виступу обмежений – до 7 хвилин.
- Обов'язково повинно бути єдине стильове оформлення презентації.
- Не рекомендується використовувати більш як два шрифти різного написання та застосовувати різні типи написання тексту (і курсивом, і підкресленнями, і жирним шрифтом).
- На одному слайді може бути розміщений мінімальний закінчений обсяг інформації.
- На слайдах у текстових блоках необхідно розміщувати виключно текст, що вимагає точного відтворення (терміни, цитати, роз'яснювальні підписи до графічних елементів).
- На одному слайді рекомендовано поєднувати різнотипну інформацію (текст, ілюстрація, схема тощо).

Рекомендована література

1. Бутенко Л. Л., Ігнатович О. Г., Швирка В. М. Структурно-логічні схеми. Таблиці. Опорні конспекти. Есе. Навчальні презентації: рекомендації до складання : метод. посіб. для студ. Старобільськ, 2015. 112 с.
2. Березова Л. Аналіз психологічних підходів до проблеми творчого мислення. Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти, 2015, 1(2), 3–7.
3. Донченко О. С. Поняття креативності в психологічних дослідженнях. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки, 2015, 1 (1), 121–126.
4. Максименко С. Д. Генетико-креативний підхід: діяльнісне опосередкування особистісного розвитку : монографія. К. : Вид-во Людмила, 2021. 524 с.
5. Павленко В. В. Креативність: сутність, структура, закономірності формування і розвиток. Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка, 2016, 23, 15–21.

6. Скакун Н. С. Психологічна природа творчого інтелекту. Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки, 2017, 79 (1), 79–82.
7. Твердохліб, Н. В. Проблема розвитку креативності особистості у психолого-педагогічних наукових дослідженнях. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія, 2015, 43, 399–402.
8. Холковська І. Л., Віняр Н. О. Креативність як предмет психолого-педагогічних досліджень. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія, 2016, 48, 167–174.
9. Шандрук С. К. Психологія професійних творчих здібностей. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. 358 с.
10. Шандрук С. Творчість як употужнення здібностей особистості. Психологія і суспільство, 2015, 3 (61), 86–91.
11. Яланська С. П. Психологія творчості : навч. посіб. 2-е вид., допов. Полтава: Сімон, 2018. 182 с.

Тема 5. Психологічні особливості творчої особистості

Мета: розуміння внутрішніх механізмів, особливостей мислення, емоційного стану та інших аспектів, які визначають творчий потенціал особистості.

Методичні вказівки: здобувачам необхідно звернути увагу на процеси формування та реалізації творчих ідей, а також особливостей творчого мислення. Для протікання творчої діяльності вкрай важливим є емоційний стан творця, саме тому необхідним є вивчення ролі емоційного інтелекту у розвитку творчої особистості, що має безпосередній вплив на самовираження, оригінальність та автентичність у творчому процесі.

Здобувачам необхідно зацентруватися на вивченні можливих перешкод для творчості (соціокультурне середовище, психологічний стан, зокрема, тривожність, депресія) та стратегій подолання креативних бар'єрів.

Термінологічний тезаурус: творча особистість, творчий процес, творче мислення, емоційний інтелект, самовираження, автентичність, творчі бар'єри, саморозвиток, самореалізація.

Питання для самоконтролю

1. Як ви розумієте поняття «творча особистість»?
2. Які основні етапи творчого процесу?
3. Які особливості мислення характерні для творчих особистостей?
4. Як емоційний інтелект впливає на творчу діяльність?
5. Чому важливе самовираження та автентичність у творчому процесі?
6. Які можуть бути бар'єри для розвитку творчості та як їх можна подолати?
7. Яким чином талант та навички взаємодіють у формуванні творчої особистості?
8. Як соціокультурне середовище впливає на розвиток творчості особистості?
9. Чи є творча особистість унікальною?
10. Чи можна навчитися бути творчим?
11. Які є перспективи розвитку досліджень творчої особистості?

Завдання: підготувати доповідь з теми.

Рекомендована література

1. Березова Л. Аналіз психологічних підходів до проблеми творчого мислення. Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти, 2015, 1(2), 3–7.
2. Бірон Б. В., Портянкін К. О. Вплив вдячності на переживання творчою особистістю стресових подій. Теоретичні і прикладні проблеми психології, 2017, 2, 26–36.

3. Максименко С. Д. Генетико-креативний підхід: діяльнісне опосередкування особистісного розвитку : монографія. К. : Вид-во Людмила, 2021. 524 с.
4. Павленко В. В. Креативність: сутнісна характеристика поняття. Креативна педагогіка, 2016, 11, 120–131.
5. Росквас І. А. Соціальні та природні фактори розвитку творчої індивідуальності майбутніх кваліфікованих робітників. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах, 2016, 48, 411–417.
6. Сисоєва С. О. Соціальні, психологічні та педагогічні підходи до визначення творчої особистості. Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм у системі підготовки освітянських кадрів: здобутки, пошуки, перспективи, 2015, 23–56.
7. Шандрук С. К. Психологія професійних творчих здібностей. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. 358 с.
8. Шандрук С. Творчість як употужнення здібностей особистості. Психологія і суспільство, 2015, 3 (61), 86–91.
9. Яланська С. П. Психологія творчості : навч. посіб. 2-е вид., допов. Полтава: Сімон, 2018. 182 с.

Тема 6. Методи розвитку креативності особистості

Мета: дослідження та аналіз різноманітних методів та підходів, що сприяють розкриттю та підтримці творчих здібностей особистості.

Методичні вказівки: здобувачам необхідно звернути увагу на врахування різних видів креативності та їх впливу на розвиток особистості, дослідити практичні прийоми та методи, що сприяють створенню нових та оригінальних ідей, розглянути базові аспекти креативного мислення. Дискусійним питанням є важливість спроб, помилок та невстановлених рішень у розвитку креативності.

При вивченні теми здобувачам необхідно проаналізувати взаємозв'язок між співпрацею, обміном ідеями та креативністю, розглянути стратегії особистісного росту та підтримки креативних зусиль, а також важливість для особистості оцінки та рефлексії над власними творчими досягненнями.

Термінологічний тезаурус: креативність, розвиток креативності, стимулювання творчості, техніки генерації ідей, креативне мислення, культура експерименту, колаборація, інтердисциплінарність, фокальні об'єкти, мозковий штурм.

Питання для самоконтролю

1. Які основні характеристики креативності?
2. Які методи розвитку креативності ви знаєте?
3. Які фактори впливають на ефективність різних методів розвитку креативності?
4. Які переваги має розвиток креативності?
5. Які перешкоди можуть виникати на шляху розвитку креативності?
6. Як можна стимулювати розвиток креативності в суспільстві?
7. Які перспективи розвитку методів розвитку креативності?
8. Чому культура експерименту є важливою для розвитку креативності?
9. Як саморозвиток та самодисципліна впливають на розвиток креативності?

Завдання: виконання практичного завдання.

Підготовка: здобувач готує доповідь з елементами тренінгу у напрямку методів навчання та активізації креативності.

В доповіді важливо виділити:

- 1) поняття методу;
- 2) історія створення;
- 3) мета методу;
- 4) сфера застосування;
- 5) підібрати завдання для залучення колег по групі до рефлексії власної та групової креативності.

Аудиторна робота: здобувач зачитує свої матеріали, надає завдання групі для активізації колективної динаміки креативного процесу.

Теми:

1. Метод фокальних об'єктів (МФО).
2. Метод «мозкового штурму» А. Осборна («мозкової атаки», «брейнстормінгу»).
3. Метод морфологічного аналізу та синтезу Ф. Цвіккі.
4. Теорія роз'язання винахідницьких завдань Г. Альтшуллера.
5. «Евристика для винахідників» Г. Буша.
6. Система КАРУС.
7. Метод за вибором студента.

Рекомендована література

1. Березова Л. Аналіз психологічних підходів до проблеми творчого мислення. Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти, 2015, 1(2), 3–7.
2. Карпенко Н. А. Психологія творчості: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 156 с.
3. Максименко С..Д. Генетико-креативний підхід: діяльнісне опосередкування особистісного розвитку : монографія. К. : Вид-во Людмила, 2021. 524 с.
4. Павленко В. В. Креативність: сутнісна характеристика поняття. Креативна педагогіка, 2016, 11, 120–131.
5. Росквас І. А. Соціальні та природні фактори розвитку творчої індивідуальності майбутніх кваліфікованих робітників. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах, 2016, 48, 411–417.
6. Шандрук С. К. Психологія професійних творчих здібностей. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. 358 с.
7. Шандрук С. Творчість як употужнення здібностей особистості. Психологія і суспільство, 2015, 3 (61), 86–91.

8. Яланська С. П. Психологія творчості : навч. посіб. 2-е вид., допов. Полтава: Сімон, 2018. 182 с.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Березова Л. Аналіз психологічних підходів до проблеми творчого мислення. Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти, 2015, 1(2), 3–7.
2. Гріффітс К., К. Меліна. Посібник із креативного мислення. К., 2020. 288 с.
3. Донченко О. С. Поняття креативності в психологічних дослідженнях. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки, 2015, 1 (1), 121–126.
4. Ільїна Н. М. Психологія творчості та обдарованості. К.: Українська книга, 2018. 227 с.
5. Карпенко Н. А. Психологія творчості: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 156 с.
6. Келлі Т, Келлі Д. Психологія творчості. Світло, сутінки і темна ніч душі. К.: Основи, 2020. 295 с.
7. Максименко С. Д. Генетико-креативний підхід: діяльнісне опосередкування особистісного розвитку : монографія. К. : Вид-во Людмила, 2021. 524 с.
8. Міллер А. Драма обдарованої дитини та пошук справжнього Я. Вид-во Ростислава Бурлаки, 2022. 160 с.
9. Павленко В. В. Креативність: сутнісна характеристика поняття. Креативна педагогіка, 2016, 11, 120–131.
10. Росквас І. А. Соціальні та природні фактори розвитку творчої індивідуальності майбутніх кваліфікованих робітників. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах, 2016, 48, 411–417.

11. Шандрук С. К. Психологія професійних творчих здібностей. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. 358 с.
12. Шандрук С. Творчість як употужнення здібностей особистості. Психологія і суспільство, 2015, 3 (61), 86–91.
13. Яланська С. П. Психологія творчості : навч. посіб. 2-е вид., допов. Полтава: Сімон, 2018. 182 с.

Додаткова

1. Бірон Б. В., Портянкіна К. О. Вплив вдячності на переживання творчою особистістю стресових подій. Теоретичні і прикладні проблеми психології, 2017, 2, 26–36.
2. Браун П. Естетичний інтелект. К.: ФАБУЛА, 2022. 272 с
3. Бутенко Л. Л., Ігнатович О. Г., Швирка В. М. Структурно-логічні схеми. Таблиці. Опорні конспекти. Есе. Навчальні презентації: рекомендації до складання : метод. посіб. для студ. Старобільськ, 2015. 112 с.
4. Психологія творчості: курс лекцій з дисципліни для студентів денної форми навчання спеціальності 053 «Психологія» / укладач Костю С. Й., Мукачево : МДУ, 2018. 46 с.
5. Скакун Н. С. Психологічна природа творчого інтелекту. Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки, 2017, 79 (1), 79–82.
6. Твердохліб Н. В. Проблема розвитку креативності особистості у психолого-педагогічних наукових дослідженнях. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія, 2015, 43, 399–402.
7. Холковська І. Л., Віняр Н. О. Креативність як предмет психолого-педагогічних досліджень. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія, 2016, 48, 167–174.

8. Gillam, T. Creative writing, literature, storytelling and mental health practice. Creativity, wellbeing and mental health practice, 2018, 101–116.
9. Le D. H., Cropley D. H., Gleaves D. H. Examining the relationship between mental health, creative thought, and optimism. The International Journal of Creativity and Problem Solving, 2015, 25(1), 5–21.

Електронні інформаційні ресурси

1. <http://www.odnb.odessa.ua> – ОННБ імені М. Горького та електронна бібліотека.
2. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського та електронна бібліотека.
3. <https://pidru4niki.com/>
4. <https://classroom.google.com/c/NTQ2NDgwMjM3ODM0?cjc=sc5krju>

Навчальне видання

ПСИХОЛОГІЯ КРЕАТИВНОСТІ

ЕЛЕКТРОННІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до самостійної роботи
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 053 «Психологія»

Електронне практичне видання

Укладач:

Гудімова Алісар Халєдівна

В авторській редакції

Затвердж. авт. 02.08.2024. Шрифт Times New Roman.
Системні вимоги: операційна система сумісна з програмним забезпеченням
для читання файлів формату PDF.
Обсяг 0,8 МБ. Зам. № 2818.

Видавець і виготовлювач
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4215 від 22.11.2011 р.
65082, м. Одеса, вул. Університетська, 12, Україна
Тел.: (048) 723 28 39, e-mail: druk@onu.edu.ua